

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כַּנְּפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל-
 צִיצִית הַכַּנָּף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
 וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי
 לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לִמְעַן תִּזְכְּרוּ
 וְעָשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קִדְּשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹדִית לָכֶם
 לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

133 - נסח 11e

(לא) וטעם עונה בה בזמן שעונה בה ולא בזמן שעשה השבוה לשון רש"י מדברי רבותינו. ועל דרך הפשט הוא כמו דמיהם כס' חטאם ישאו עירורים ימותו. ערות אחותו גלה עונו ישא. וראיתי בספרי דרך ארץ. מהו עונה בה. מלמד שהנפש נכרתה ועונה צמה. כלומר שהעון דבק בה אחרי הכרת לחיות נדונה ביסורין לעולם. לענין כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה. ולפרשה הזאת סמך אחריה ענין המקושש כי היה בזמן הזה אחר מעשה המרגלים על דרך הפשט. זה טעם ויהיו בני ישראל במדבר סי. כי בהתאחר שם העם בגזרה הנזכרת היה המאורע הזה. ואחר כן צוה במצות ציצית שיזכרו בו המצות כולן ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצות. וטעם הזכרון הזה שיהיה בציצית לכל המצות. כתב רש"י מפני המנין של ציצית בגימטריא שש מאות. ושמונה חוטין וחמשה

קשרים תרי תרי"ג. ולא תבינותי זה. שהציצית בתורה חסר ירד. ואין מנינם אלא חפשי מאות ותשעים. ועוד שהתוסין לרעת בית הלל. אינם אלא שלשה. והקשרים מן התורה אינם אלא שנים. כמו שאמר ר' שמעון בן הלל. אינם אלא שלשה. והקשרים מן התורה דאורייתא כלאים בציצית דשרא וזמנא למח לי. ואי קיימא לן התוכף. הליפה אחת אינו חבור. אבל הופרון הוא ברום התכלת. שורטו למדה התכלת הכל. שהיא בכל היא תכלת הכל. ולכן אמר הכתוב את כל ציצית שצוה השם. וזה שאמר ר' מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ולרקיע דומה לכסא הכבוד וכו'. והדמיון בשם גם הגוון תכלית המראות כי ברוקם. יראו כולם כגוון ההוא ולשיכך נקרא תכלת. ואמר ולא תתורו אחרי לבבכם. להזהיר ממנה שלא יטעו בה. וזה הוא שדרשו רבותינו. אחרי לבבכם. זו האפיקורסות. אשר אתם זונים. זו ע"ג. שלא יתרחקו מן התכלת באפיקורסות או בע"ג. אבל יהיה לכם הכל לציצית. וראיתם אותו וזכרתם. ואמר ר' ואחרי עיניכם. זו זנות. כענין שכתוב ואנכי יהודע ועד נאם ה' וכו'. והמשכיל יבין. וכמדורשו של רבי נחוניא בן הקנה. בפסוק ויתרו ארץ בכל הוא. ומאי ניהו ארץ דנחצבה ממנו שמים. והוא כסאן של הקב"ה והיא אבן יקרה. והיא ים החכמה וכנגדה תכלת בטלית ציצית. דאמר רבי מאיר מה נשתנה תכלת וכו'.

מצוה יג היא שצונו להניח הפילין של יד והוא אמרו וקשרתם לאות על ירך. וכבר נכפל זה הצווי ארבע פעמים, והראיה על היות הפילין של ראש ושל יד שתי מצות אמרם בנמרא (ממח מ"ד) על צד התימה מטי שיחשוב שתפילין של ראש ושל יד לא יונח אחד טרם בלתי האחר אלא אם יהיו שתיהן יחד שאמר זה לשונו, מאן דלית ליה שתי מצות חדא מצוה לא לעביד, כלומר מי שלא יוכל לעשות שתי מצות לא יעשה האחת, אינו כן אבל יעשה המצוה אשר נודמנה ולפיכך יניח איזה מהן שיודמן לו, הנה התבאר לך שקראו לתפילין של יד ושל ראש שתי מצות. ואלה שתי המצות לא יתחייבו לנשים מפני אמרו יתעלה בסבת חיובם למען תהיה תורת ה' בפך וגשים אינן חייבות

נסח 133
 ה' הרמב"ם

בתלמוד תורה, וכן בארו בספרות ימינו שיהיה כן משפטי אלה שתי המצות בפרק רביעי במנחות. (בגמרא טח, וזאתה, טק, אבסס כלטח תפילין ומצוה וכסד תריס פ"ח): מצוה יד היא שצונו לעשות ציצית והוא אמרו יתעלה ועשו להם ציצית ונתנו על ציצית הכנה. ואינה נכנית בשתי מצות, ואף על פי שהעיקר אצלנו התכלת אינה מעכבת את הלכך והלכך אינו מעכב את התכלת, שדרי נאמר בספרי יכול שהן שתי מצות מצות תכלת ומצות לכן תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא אינה שתי מצות. וזו אין הגשים חייבות בה כמו שהמאמר דרשנו.

פרק רביעי

[א] התכלת אינה מעבבת את הלבן והלבן אינו מעבב את התכלת. תפלה של יד אינה מעבבת של ראש ושל ראש אינה מעבבת של יד.

[א] מצות ציצית כוללת שני צווים האחד שיהיו ציציות בכנפי הכסות, והוא אמרו [גמגמג טו, לו] ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם. וזה נקרא לבן לפי שהוא צמר לבן או פשתן לבן, כפי התנאים והעיקרים שנתבארו בתלמוד בדיני הציצית. והצווי השני שישים חוט צמר "אזרק" כרוך על אותן הציציות, והחוט הזה נקרא תכלת (א), והוא אמרו [טז] ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת. ואינו מצוי אצלנו היום לפי שאין אנו יודעים לצבעו, כי אין כל

2

ואופן עשייתן והברכות שהן טעונות, והדינים הקשורים בזה, והענינים שנודונו בהם, אין זה מענין חבורו לדבר כהן, כי אנחנו מפרשים, והמשנה לא כתבה במצוות האלו דברים מיוחדים המקיפים את כל דיניהם שנפרשם, והטעם לכך לדעתי מחמת שהיו ידועים בזמן חבור המשנה, ושהם היו דברים מפורסמים ומורגלים אצל המון העם והמיוחדים שבהם, ולא נעלם ענינם משום אדם, ועל כן לא היה ענין לדברים אלו בה לדעתו, כשם שלא כתב סדר התפלות, כלומר נוסחתם, וסדר העמדת שליה צבור, מחמת שזה מפורסם, שהרי לא חיבר סדור אלא חיבר ספר דינים וי'

צבע "אזרק" בצמר נקרא תכלת, אלא תכלת מסוימת שלא תחכן היום (ב), ולפיכך אנו עושים את הלבן לבדו. ומה (ג) שאמר והלבן אינו מעבב את התכלת היינו שאם עשה ציצית מושלמת, לבן ותכלת, ונכרת הלבן ולא נותר ממנו כלום תלוי ונשאר התכלת לבדו, הרי זה יצא בו ידי חובתו (ד).

ודע כי התכלת והלבן אע"פ שהם אין מעבבין זה את זה הרי שניהם יחד מצוות אחת לא שתי מצוות, אבל תפלה של יד ושל ראש הרי הן שתי מצוות כמו שהוכחנו זאת בספרנו במנין המצוות [פנינו יג] (ה), ולפיכך כאשר באה לידו אחת מהן, כלומר שלבשה, הרי זה קיים מצות עשה אחת ויצא ידי חובתה. אבל דיני הציצית והתפלין והמזוזה

הניח כן ע"פ מסכת נחמיה

שעל מזבח הזהב, מעבבות זו את זו. [ו] שכעה קני מנורה מעבבות זו את זו. שכעה גרותיה מעבבות זו את זו. שתי פרשיות שבמזוזה מעבבות זו את זו, אפילו כתב אחד מעבבין. ארבע פרשיות שבתפלין מעבבות זו את זו, אפילו כתב אחד מעבבין. ארבע ציציות מעבבות זו את זו, שארבעתן מצוה אחת. ר' ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצוות.

[ו] שני שעירי יום הכפורים מעבבין זה את זה. שני כבשי עזרת מעבבין זה את זה. שתי חלות מעבבות זו את זו. שני סדרים מעבבין זה את זה. שני בזבין מעבבין זה את זה. הסדרים והבזבים מעבבין זה את זה. שני מינים שבנזיר, שלשה שבפרה, ארבעה שבתודה, ארבעה שבוללוב, ארבעה שבמצורע, מעבבין זה את זה. שבע היות שבפרה מעבבות זו את זו. שבע היות שעל בין הפדים, שעל הפרוכת

ספר המצוות לרמב"ם והשגות הרמב"ן

השרש הי"א שאין ראוי למנות חלקי המצוה חלק חלק בפני עצמו כשיהיה המקובץ מהם מצוה אחת פעמים יהיה הצווי האחד שהוא מצוה אחת ויש לה חלקים רבים כמו מצות לולב שהוא ד' מינים הנה לא נאמר כי פרי עץ הדר מצוה בפ"ע [וכפת תמרים מצוה בפ"ע] וענף עץ עבות מצוה בפ"ע וערבי נחל מצוה בפני עצמה לפי שאלו כלם חלקי המצוה כי הוא צוה לקבצם ואחרי קבצם תהיה המצוה לקיחת הכל ביד ביום ידוע ועל זה ההיקש בעצמו אין ראוי שימנה אמרו במצורע שהוא יטהר בשתי צפרים חיות ועץ ארז ואזוב ושני תולעת ומים חיים וכלי חרש כשש מצות אבל טהרת המצורע מצוה אחת בכל תאריה ומה שיצטרך בה מאלו וזולתם כלומר הגלוח כי כל אלו הם חלק המצוה שנצטוינו בה והוא טהרת המצורע והוא

למצורע בעת טומאתו כדי שירחיקוהו והוא אמרו בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וגו' ואין פעולה מכל אלו מצוה בפני עצמה אבל קבוצם הוא המצוה והוא שאנחנו נצטוונו שנעשה היכר למצורע עד שיכירהו מי שיראהו וירחיקהו והכרתו תהיה בכך וכך ענינים כגון מה שצונו שנשמח לפני ה' ביום הראשון של סוכות והוא מבואר שהשמחה תהיה בלקיחת כך וכך וזה השורש דק להבין מאד ואופן דקותו וזה שאספר לך מה שכל מה שאמרו

חז"ל בו שהדבר הפלוני והפלוני מעכבין זה את זה הנה הוא מבואר שהוא מצוה אחת כמו ד' מינין שבלולב ולחם הפנים עם לבונה זכה שתעשה עמו שלשונם מזה לחם הפנים והבזיכין מעכבין זה את זה הנה זה מבואר שהוא מצוה אחת וכן כל מה שהתבאר לך שתכלית המבוקש לא יגיע לחלק אחד מאותן החלקים הנה הוא מבואר כי קבוצם הוא הענין הנמנה כמו הכרת המצורע שהוא יתבאר לך שאלו היו בגדיו פרומים ולא פרע ראשו ולא עטה על שפם ולא קרא טמא שהוא לא עשה דבר ולא הגיע הכרתו עד שיעשה כלם וכן טהרתו לא תגיע אלא בכל מה שזכר מהצפרים ועץ ארז ושני תולעת והגלוח ואז השלים לו טהרתו ואמנם מקום הקושי הוא בדברים שאמרו בהם אין מעכבין זה את זה כי העולה במחשבה כי אחר שאלו החלקים כל חלק מהם בלתי צריך לחבירו שיהיה כל חלק מצוה בפני עצמה כמו אמרם התכלת אינו מעכב את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת והנה היה אפשר לנו שנאמר שלבן ותכלת ימנו שתי מצות לולי מה שמצאנו להם לשון מבואר במכילתא דרבי ישמעאל נאמר

שם יכול שהם שתי מצות מצות התכלת ומצות הציצית תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ואינה שתי מצות הנה כבר התבאר לך שאפילו החלקים שאינן מעכבין זה את זה פעמים יהיו מצוה אחת כשיהיה הענין אחד כי הכוונה בציצית למען תזכרו אם כן כלל הדבר המחוייב בזכרון ימנה מצוה אחת הנה לא נשאר לנו אם כן שנביט במנין המצות לאמרם מעכבין או אין מעכבין כי אם אל הענין לכד האם הוא לענין אחד או לענינים רבים כמו שבארנו בשך שיעי מאלו השרשים אשר אנחנו משתדלים לבארם.

העיקר האחד עשר שאין ראוי שימנו חלקי המצוה חלק בפני עצמו כשיהיה המקובץ מהם מצוה אחת, וזה דבר מבואר בחלקים המעכבים זה את זה, כגון ארבעה מינים שבלולב, ושתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת בטהרתו של מצורע. אבל אמר הרב שזה "דבר קשה בעינינו שנאמר עליהם שאינם מעכבים זה את זה, לפי שהקודם במחשבה הוא

השם
המנין
המקום

שנאמר שאחר שאלה החלקים כל חלק מהם אינו צריך לחבירו יהיה כל חלק מהם מצוה בפני עצמה, כגון אמרם¹: התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת, והיינו אומרים שהלבן והתכלת ימנו שתי מצות לולי שמצאנו להם לשון מבואר במכילתא דר' ישמעאל² והוא אמרם שם: יכול יהו שתי מצות, מצות תכלת ומצות לבן, ת"ל והיה לכם לציצית³, מצוה אחת היא ואינה שתי מצות. הנה התבאר לך שאפילו החלקים שאינם מעכבים זה את זה יהיה לפעמים מצוה אחת כשיהיה הענין אחד. אלו דברי הרב. ואני אומר: אם⁴ הנראה לרב הוא שראוי למנות החלקים שאינם מעכבים זה את זה מצות רבות כמנין⁵ החלקים אל ישנה סברתו מפני הכרייתא הזו, שהיא באמת כך פירושה: "יכול יהו שתי" כלומר⁶ שלא יעכבו זה את זה, "ת"ל והיה לכם לציצית וראיתם אותו"³, דמשמע שהיא מצוה אחת שהתכלת מעכב את הלבן והלבן מעכב את התכלת, והכרייתא הזו נשנית אליבא דר'⁷ דאמר בגמרא מנחות¹: וראיתם אותו, מלמד שמעכבין זה את זה. וזו היא ששינוי כמשנתנו במנחות¹, ושנו אותה בספרי⁸: ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן יצוה אחת. ר' ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות. ומכאן תלמוד שבאמרם "מצוה אחת"

ירצו בו* שהם מעכבין זה את זה, והאומר שאינם מעכבין יעשה אותם מצות רבות. והתמה
 מן הרב אם⁹ לדעת המכלתא הזו התכלת והלבן אינם מעכבין זה את זה לאי זה ענין שנו שם
 מצוה אחת ואינם שתי מצות, וכי בא התנא הזה עכשיו למנות¹⁰ רמ"ח מצות עשה וללמדנו
 שלא נביא מצות¹¹ ציצית בחשבונו¹² אלא למצוה אחת. זה דבר איננו ראוי¹³ לטעות בו.
 ועם כל זה אנחנו לא נשכש מניינו של הרב בזה שראינו לבעל הלכות מנה ציצית מצוה
 אחת לפי שהוא ענין אחד, שכתשלום התכלת והלבן תשלם לנו הכונה כמצוה הזאת לזכור
 את כל מצות ד' ולעשותם, ואע"פ שאמר ר' ישמעאל¹⁴ בארבע ציציות ארכעתן ד' מצות,
 לענין שאינן מעכבים זה את זה אמרו כך, אבל בחשבון המצות הענין כתשלומן נמנה אחד,
 וזו סכרא תסכול אותה הדעת לבעל הלכות שמנה גם כן מצות תפילין אחת. אבל הרב מנה
 תפילין שתי מצות¹⁴ ושתיים אלו נשנו משנה אחת: התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן
 אינו מעכב את התכלת, תפלה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד.

ואם נביט לענינם הרי התפילין יחשבו יותר ענין אחד, שכל מה שכתוב בזה כתוב בזה,
 והכונה¹⁵ הענין בהם אחת¹⁶, למען תהיה תורת ה'¹⁷ בפנינו שומה כנגד הלב והמוח משכנות
 המחשבה, לבד אם¹⁸ יטעון הרב* שזה המעשה אחד לבישת התכלת והלבן כאחת והתפילין
 שני מעשים, ולא יחשבו¹⁹ שני מעשים שאינם מעכבים זה את זה אלא²⁰ שתי מצות, אע"פ
 שהוא²¹ מונה ק"ש שחרית וערבית* מצוה אחת²², והקטרת בקר וערב אחת²³, ושני
 תמידין אחת²⁴.

התכלת פרק רביעי מנחות א. רביעי הלכות קטנות הלכות ציצית אש

המעכבין זה את זה והרובים מזה אחת מעול השם להבדיל בלשון סוף שלמים אבל לרוב
 דלת המעכבין האחדיו הוא כפי מלת וזו הוגדרים הד' [א] וזו קאי לרוב [ב] לרוב מושלם זה מזה:
 ואין נפקה מרובי [ג] דר' יוחנן בן טרדי פליגי עליה וק"ל הלכה כרובי מחבירי ולא מרובי. ולא
 מסתבר דהרובי מיתהא [ד] רובי מיהא [ה] בפנינהא דרובי ורבין אלא כפי' אהוא. וי"ל וזו
 אינדרום תכלת וקאי אלבן היינו נפסק הדין משקרו ולא נשתירי בו אלא כל שיהא. לרבי דמ"ל
 מעכבין זה את זה [א] וזו נפסק לרובי ב' שטיין לרובי [ב] שטיין תכלת [ג] משה חרה קן
 ומוטיל השם להבדיל אבל לרבין דרבין דלרובי מעכבין זה את זה [ד] [ה] כן י"ל ע תכלת כן י"ל
 לו לרובי דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין
 [א] דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין
 ונשתירי בהן כדי ענינה כפי. והא דמיימתי הא דבני רבי משה אהא דאמר רבא לא לירא אלא
 נדרומוין. לא סיהא לנמרי כההא דר"מ אליהא דרבין דמנרטי לל [א] כההא דבני ר' חייא
 דבני ר"ה אליהא דרבין דמנרטי לל [א] ארבע תימן כדי ענינה. וגרדומו תכלת אלבן ד' תימן

אליהא חוסר מנוח - לכן ותי כאלו לא נהנו לנמרי אחרי אלא הא
 לרביע עובדי מעכבא ותתי' כרבי חוקמא לה: חוסר מנוח - מלת
 הקדמה: נפוש מנוח - דהאליא לרובי ומלת: תכלת דלרובי מעכבא
 לרובי מלי - סוף - ומתעבא לרובי [א] ומתעבא לרובי לרובי:
 איסור נמי - [א] מתי' דקאי [תכלת]
 ותי חירי להקדים [א] וליבעיל ליה
 נמי תכלת דלרובי מעכב לרובי מלי: הא:
 ארובי - [א] שון מר' כתי (בראשית ט)
 גור חריה יאהא להכי קרי למחול
 ארובי דקיימא לן (מבואר ט)
 כשחול בדיני כ' היכי דדיעא דמלכותא
 דינא: (ה) להכי נקט סדון משום
 דלרובי הא: מידו נפסק גרים - אפי'
 טלה תכלת נמי מלה להקדים לרובי
 [א] נפסקת האליא ורובי ענינתא נפסקת
 כן לרובי גרים ורובי כתיב תכלת
 חזר הקדש לעולם יתא המותר:
 ארובי - נפסקין [א] האליא כן ענינתא:
 גרדומוין: היינו שריה ענינתא דאמר
 ענינתא: כדי [א] נפשו כל סמוטין
 אסודי' היינו שריה גרדול: אלימי'

אליהא

אלא לגרדומוין וכו' - משמע כן דאי אגרדום סולמו מיפסלו ואור"מ דעכשו ענינתין ד' חוטיין ב' משום לרוב וכו' משום תכלת וסופין לשתני
 לרובי דאמר דלרובי נפסקי בלשון מן החוטיין כל) שמה הם משקלה חוטיין ומחולא שלא נבארו ב' חוטיין בלומין ויש להקדים קלם דמניין ו
 כרבי חיהא דרשמה אי משה אחת והלכה כרבי מחבירי אבל לא מחבירי (פירושין דף מו) וכו' מרובי ורבי יוסי בגלגלי דרבי היה וזהא שמתקן
 שרון לט תכלת [א] ותימן [ב] ורבין [ג] דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין
 לרובי ורביה גרלה למי דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין דרבין
 לא מיסתבר דסוטיין לא היו כרבין דהא דמתי' בני ר' חייא היו דלת כההא דאמר י"ל דלרובי תכלת וקס אלבן היינו נפסק הדין
 כן משקרו ולא נשתירי אלא כל שיהא (מן הלבן) דקריין כה"ג גרדומוין ככל שיהא ולא היו כאלו נפסקין שמיא למיני (ל"ה וכל זה) [ד] האליא
 מלה אחת היא מושלם השם להבדיל אבל לרבין נפסק חוס' אי משקרו פסול אלא אם נשתירי כדי ענינה והא דאמרי בני ר' חייא נדרומו
 תכלת וכו' משמע דלרובי כל לרבעתן כ' קהילי לל הלינת תכלת ונבארי כדי ענינה:

אליהא חוסר מנוח - לכן ותי כאלו לא נהנו לנמרי אחרי אלא הא
 לרביע עובדי מעכבא ותתי' כרבי חוקמא לה: חוסר מנוח - מלת
 הקדמה: נפוש מנוח - דהאליא לרובי ומלת: תכלת דלרובי מעכבא
 לרובי מלי - סוף - ומתעבא לרובי [א] ומתעבא לרובי לרובי:
 איסור נמי - [א] מתי' דקאי [תכלת]
 ותי חירי להקדים [א] וליבעיל ליה
 נמי תכלת דלרובי מעכב לרובי מלי: הא:
 ארובי - [א] שון מר' כתי (בראשית ט)
 גור חריה יאהא להכי קרי למחול
 ארובי דקיימא לן (מבואר ט)
 כשחול בדיני כ' היכי דדיעא דמלכותא
 דינא: (ה) להכי נקט סדון משום
 דלרובי הא: מידו נפסק גרים - אפי'
 טלה תכלת נמי מלה להקדים לרובי
 [א] נפסקת האליא ורובי ענינתא נפסקת
 כן לרובי גרים ורובי כתיב תכלת
 חזר הקדש לעולם יתא המותר:
 ארובי - נפסקין [א] האליא כן ענינתא:
 גרדומוין: היינו שריה ענינתא דאמר
 ענינתא: כדי [א] נפשו כל סמוטין
 אסודי' היינו שריה גרדול: אלימי'